

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА

ЧЕТВРТИ ОДЈЕЛ

ПРЕДМЕТ ПЕЈАКОВИЋ И ДРУГИ против БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

(Апликације бр. 337/04, 36022/04 и 45219/04)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

18. децембра 2007. године

Ова пресуда постаће коначна под условима изложеним у члану 44. § 2 Конвенције. Пресуда може бити предмет редакцијских измјена.

У предмету Пејаковић и други против Босне и Херцеговине,
Европски суд за људска права (Четврти одјел), засједајући у вијећу у саставу:

Sir Nicolas BRATZA, *предсједник*
J. CASADEVALL,
S. PAVLOVSCHI,
L. GARLICKI,
L. MIJOVIĆ,
J. ŠIKUTA,
P. HIRVELÄ, *судије*
T.L. EARLY, *регистар Одјела,*

након вијећања затвореног за јавност, одржаног 27. новембра 2007. године,
доноси следећу пресуду која је усвојена истог дана.

ПРОЦЕДУРЕ

1. Поступак у овом предмету покренут је са три апликације (бр. 337/04, 36022/04 и 45219/04) против Босне и Херцеговине, које су Суду поднијела три држављанина Босне и Херцеговине, господа Чедомир Пејаковић и Драгомир Кусић и гђа Ружица Пејић (апликанти), у складу са чланом 34. Конвенције о заштити људских права и основних слобода (Конвенција) у периоду између 8. децембра 2003. и 16. новембра 2004. године.

2. Апликанте, од којих је двојици додијељена правна помоћ, представљали су П. Радуловић, Д. Глушац и М. Пјевић (сва три су адвокати из Бањалуке). Владу Босне и Херцеговине (Влада) заступала је агентика гђа М. Мијић.

3. Апликанти су се жалили на неизвршење коначних и извршних пресуда донесених у њихову корист.

4. Дана 14. децембра 2006. године предсједник Четвртог одјела Суда одлучио је да о апликацији обавијести Владу. У складу са одредбама члана 29 § 3 Конвенције, одлучено је да се меритум и допустивост апликације испитају истовремено.

ЧИЊЕНИЦЕ

I ОКОЛНОСТИ СЛУЧАЈА

5. Апликанти су рођени 1932, 1944. и 1942. Господа Пејаковић и Кусић живе у Босни и Херцеговини, док гђа Пејић живи у Белгији.

6. Прије распада бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (СФРЈ) апликанти су положили износе у инострану валуту на своје банковне рачуне код тадашње Привредне банке Сарајево, Филијала Бања Лука (господин Пејаковић), Југобанке Сарајево, Експозитура Градишка (господин

Кусић) и Југобанке Сарајево, Експозитура Брчко (гђа Пејић). У Босни и Херцеговини, као и у другим државама наслѣдницама СФРЈ, за такву штедњу уобичајен је термин “стара” девизна штедња (за релевантне информације видјети одлуку у случају *Јеличић против Босне и Херцеговине*, бр. 41183/02, ЕЦХР 2005-...).

7. Након неколико неуспјелих покушаја да подигну своја средства, апликанти су покренули судске поступке тражећи поврат своје цјелокупне “старе” девизне штедње и доспјелих камата.

8. Одлуком првостепеног суда у Бањалуци од 4. новембра 1999. године Бањалучкој банци (правни сљедник Привредне банке Сарајево, Филијала Бања Лука) наложено је да господину Пејаковићу исплати 18.952,59 DEM¹, затезне камате од јануара 1998. на наведени износ по стопи која се примјењује у Њемачкој на краткорочне пологе, трошкове у износу од 250 конвертибилних марака (ВМ)² и затезне камате на задњи наведени износ по законској стопи од дана доношења пресуде. Пресуда је постала правоснажна 7. марта 2001. Дана 6. јуна 2001. првостепени суд у Бањалуци донио је рјешење о извршењу. Дана 18. јануара 2002. дуг по пресуди постао је јавни дуг у складу са чланом 20. Закона о почетном билансу стања из 1998. године.

9. Одлуком првостепеног суда у Градишци од 5. јула 2000. године, Кристал банци (правни сљедник Југобанке Сарајево, Експозитура Градишка) наложено је да господину Кусићу исплати износ од 38.779,48 фунти стерлинга (GBP)³, 5.758,18 америчких долара (USD)⁴ и 193.609,28 аустралских долара (AUD)⁵, затезне камате на наведене износе по годишњој стопи од 9% почев од 29. јануара 1993. године, као и трошкове поступка у износу од 6.500 ВМ⁶. Пресуда је постала правоснажна 8. септембра 2002. године. Дана 28. марта 2001. године првостепени суд у Градишци донио је рјешење о извршењу. Дана 17. априла 2002. године дуг по пресуди постао је јавни дуг према члану 20. Закона о почетном билансу стања из 1998. године.

10. Одлуком првостепеног суда у Бањалуци од 28. маја 2001. године наложено је Кристал банци (правни сљедник Југобанке Сарајево, Експозитура Брчко) да госпођи Пејић исплати 227.445,47 DEM⁷, 3.964,17 USD⁸, 1.765,11 холандских гулдена⁹ и 13.735,84 француских франака¹⁰, затезне камате на

¹ 9.691 евра на дан 4. новембра 1999. године

² 128 евра на дан 4. новембра 1999. године

³ 61.800 евра на дан 5. јула 2000. године

⁴ 6.052 евра на дан 5. јула 2000. године

⁵ 121.896 евра на дан 5. јула 2000. године

⁶ 3.323 евра на дан 5. јула 2000. године

⁷ 116.291 евра на дан 28. маја 2001. године

⁸ 4.612 евра на дан 28. маја 2001. године

⁹ 801 евра на дан 28. маја 2001. године

¹⁰ 2.094 евра на дан 28. маја 2001. године

наведене износе по стопи која се примјењивала на краткорочне депозите почев од 1. јануара 1998. до 5. августа 1999. године, а даље по законској стопи, као и трошкове поступка у износу од 4.360 ВАРМ¹¹ и затезне камате на тај износ по законској стопи од дана доношења пресуде. Пресуда је постала правоснажна 28. јула 2001. године. Дана 19. октобра 2001. године првостепени суд у Бањалуци донио је рјешење о извршењу. Дана 17. априла 2002. године дуг по пресуди постао је јавни дуг у складу са чланом 20. Закона о почетном билансу стања из 1998. године.

11. Дана 14. децембра 2001, 29. маја 2002. и 17. фебруара 2004. године, господин Кусић претворио је дио своје уштеђевине (26.435,35 АУД¹², 5.903,99 АУД¹³ и 1.536,40 GBP¹⁴) у приватизацијске ваучере у складу са чланом 19. Закона о приватизацији предузећа из 1998. године. Касније је ове ваучере продао на секундарном тржишту. Цијена коју је при томе постигао није назначена.

12. Дана 24. јануара 2002. и 7. августа 2002. године господин Пејаковић је претворио дио своје уштеђевине (укупно 810 евра) у приватизацијске ваучере у складу са чланом 19. Закона о приватизацији предузећа из 1998. године. Када је касније откупљивао стан у државном власништву, апликант је платио цијену умањену за номинални износ вриједности ових ваучера у складу са чланом 33. Закона о приватизацији станова из 2000. године.

13. Дана 15. априла 2006. године ступио је на снагу Закон о старој девизној штедњи (Закон из 2006. године). Ранији члан 27. Закона из 2006. године, који је био на снази до 27. септембра 2007. године, увео је ефективне измјене у односу на износе које су досудили домаћи судови: нпр. камате које доспијевају од 1. јануара 1992. године морају се поново израчунати по годишњој стопи од 0,5 % умјесто знатно виших каматних стопа које су одредили домаћи судови.

14. Дана 5. јула 2006. године Комисија за људска права при Уставном суду Босне и Херцеговине (Комисија за људска права) одбила је апликацију коју је поднио господин Кусић (заједно са осталима које је поднио један број „старих“ девизних штедиша), наводећи да је тај проблем ријешен након ступања на снагу Закона из 2006. године.

15. Чини се да предметне пресуде још увијек нису извршене.

¹¹ 2.229 евра на дан 28. маја 2001. године

¹² 15.367 евра на дан 14. децембра 2001. године

¹³ 3.572 евра на дан 29. маја 2002. године

¹⁴ 2.275 евра на дан 17. фебруара 2004. године

II РЕЛЕВАНТНО ПРАВО И ПРАКСА

16. Релевантно право и пракса приказани су у одлуци о допустивости у предмету *Јеличић* (већ наведено), *Суљагић в. Босна и Херцеговина* (одлука, бр. 27912/02 од 20. јуна 2006. године) и пресуди у предмету *Јеличић в. Босна и Херцеговина* (бр. 41183/02, ЕЦХР 2006-...).

17. Након пресуде у предмету *Јеличић* (већ цитиране), члан 27. Закона из 2006. године је измијењен. Он сада гласи:

„Судови ће све своје извршине пресуде којима се налаже исплата 'старе' девизне штедње слати или Министарству финансија Федерације Босне и Херцеговине или Министарству финансија Републике Српске или Дирекцији за финансије Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.“

ПРАВО

18. Апликанти су се жалили на неизвршења коначних и извршних пресуда у њихову корист. Суд је испитао њихове жалбе у складу са чланом 6. Конвенције и чланом 1. Протокола бр. 1 уз Конвенцију.

Члан 6, у свом релевантном дијелу, гласи:

„Приликом утврђивања грађанских права и обавеза ... свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним, законом установљеним судом.“

Члан 1. Протокола бр. 1 уз Конвенцију гласи:

„Свако физичко или правно лице има право на несметано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим принципима међународног права.

Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примјењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу са општим интересима или обезбиједила наплату пореза или других доприноса или казни.“

I ДОПУСТИВОСТ

19. Влада сматра да су жалбе господина Пејаковића и госпође Пејић недопустиве због неисцрпљивања правних лијекова, јер се нису жалили

Уставном суду Босне и Херцеговине (Уставни суд). Влада се позива на ставове Суда да апелација Уставном суду, у принципу, представља ефикасан правни лијек за приговор због неизвршења пресуда (видјети *Миразовић против Босне и Херцеговине* (одлука, бр.13628/03 од 16. маја 2006. године), и *Лукић против Босне и Херцеговине* (одлука, бр. 34379/03 од 9. јануара 2007. године).

20. Апликанти оспоравају примјену тог принципа на пресуде које налажу исплату „старе“ девизне штетње са образложењем да су предмет посебног правног режима.

21. Генерални принципи који се односе на исцрпљивање домаћих правних лијекова приказани су у предмету *Миразовић* (горе наведено).

22. Имајући у виду да Влада није успјела да обезбиједи ниједан примјер случаја у којем је неко лице у сличној ситуацији исходovalo заштиту права од Уставног суда, као и недавни неуспјешни покушај господина Кусића да оствари правну заштиту од Комисије за људска права, која је институционално блиска Уставном суду, Суд се слаже са апликантима да предметни правни лијек није понудио никакве оправдане изгледе за успјех у посебним околностима предметног случаја.

23. Према томе, господин Пејаковић и гђа Пејић нису у обавези да користе тај правни лијек, а приговор Владе је одбијен.

24. Суд сматра да жалбе апликаната повлаче питања правне природе која су довољно озбиљна да одлука о њима зависи од испитивања меритума. Нису утврђене никакве основе за проглашавање апликација недопустивим. Стога Суд ове жалбе проглашава допустивим. У складу са својом одлуком да примијени члан 29. параграф 3 Конвенције (види параграф 4), Суд ће одмах разматрати и меритум ових жалби.

II НАВОДНО КРШЕЊЕ ЧЛАНА 6.1 КОНВЕНЦИЈЕ И ЧЛАНА 1. ПРОТОКОЛА БР. 1 УЗ КОНВЕНЦИЈУ

25. Апликанти тврде да принцип владавине права, на чије поштовање се Босна и Херцеговина обавезала када је ратификовала Конвенцију, захтијева извршење сваке појединачне пресуде. Они, надаље, тврде да је Босна и Херцеговина, заједно са осталим државама наслједницама, наслиједила значајну имовину од бивше СФРЈ према Споразуму о питањима сукцесије од 2001. године: нпр. Босна и Херцеговина је примила само од Банке за међународна поравнања износ који одговара износу од 156.011.373,15 ВАМ у 2002. години (видјети Закон о намјени и коришћењу дијела имовине коју је Босна и Херцеговина добила по Споразуму о питањима сукцесије; објављен у "Службеном гласнику БиХ", бр. 11/02 од 30. маја 2002. године). Они су

закључили да финансијски проблеми Босне и Херцеговине нису тако озбиљни као што Влада сугерише. Они, уистину, оптужују Владу да слабо управља јавним сектором и да је под утицајем уских приватних интереса.

26. Влада признаје да је ранији члан 27. Закона из 2006. године ограничавао приступ апликаната Суду, тврдећи истовремено да су ограничења тежила остваривању легитимних циљева (наиме, макроекономској стабилности и финансијској одрживости Босне и Херцеговине) и да су била избалансирана. Влада се, затим, бавила општом ситуацијом „старе“ девизне штедње. И на крају, Влада је тврдила да се након судске пресуде у предмету *Јеличић* (види горе) дошло до сазнања да би број пресуда којима се налаже исплата „старе“ девизне штедње могао достићи цифру од 200, а не како се раније вјеровало 10 до 20 пресуда. Влада тврди да јавни дуг који произлази из ових пресуда прелази износ од 100.000.000 ВАРМ.

27. Суд напомиње да је предметни случај готово идентичан случају *Јеличић* (горе цитиран) у којем је Суд установио кршење члана 6. Конвенције као и кршење члана 1. Протокола бр. 1 уз Конвенцију. Истина је да је члан 27. Закона из 2006. године недавно измијењен и да би то коначно могло довести до потпуног извршавања пресуда о којима је ријеч. Ипак, изгледа да се то још увијек није догодило. Надаље, иако нема сумње да јавни дуг на који се Влада позива представља значајан терет за државу, Влада није успјела доказати своју тврдњу да би извршење пресуда које налажу исплату „старе“ девизне штедње (као у предметном случају) заиста угрозило макроекономску стабилност и финансијску одрживост Босне и Херцеговине. Због свега тога, Суд не види разлог да одступа од своје добро утврђене судске праксе по којој се не дозвољава некој држави да недостатак финансијских средстава користи као изговор за неисплаћивање дуга по пресуди (видјети *Јеличић*, горе наведен, параграф 39). Остали аргументи Владе су или већ одбијени у предмету *Јеличић* (горе наведен, параграфи 41 и 44) или су након измјене члана 27. Закона из 2006. године постали дискутабилни.

Према томе, дошло је до повреде члана 6. Конвенције и члана 1. Протокола бр. 1 уз Конвенцију.

III ПРИМЈЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

28. Члан 41. Конвенције прописује:

„Када Суд утврди кршење Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право високе стране уговорнице у питању омогућава само дјелимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној страни.“

A. Одштета

29. У погледу материјалне штете, апликанти су тражили исплату износа по пресуди. Поред тога, тражили су 4.000 евра, 10.000 евра и 10.000 евра на име накнаде за нематеријалну штету.

30. Влада је сматрала да износе претворене у приватизацијске ваучере треба одузети као и у предмету Јеличић (горе наведено, параграф 53). Надаље, Влада је сматрала да су износи који су тражени на име накнаде нематеријалне штете превисоки.

31. Суд понавља да је најприхватљивији начин накнаде у вези са кршењем члана 6. онај који апликантима, на најбољи могући начин, обезбјеђује враћање у стање у којем би се апликанти налазили да није дошло до кршења члана 6. (видјети *Јеличић*, горе у тексту, параграф 53). Суд сматра да се овај принцип може примијенити у предметном случају, с обзиром на установљено кршење. Стога Суд сматра да Влада треба да исплати износе досуђене од домаћих судова.

32. У случају господина Пејаковића досуђени износ се састоји од главног дуга (у износу од 9.691 евра), затезних камата на наведени износ, по стопи и за временски период који су одредили домаћи судови (1.602 евра), трошкова поступка (128 евра) и затезних камата на посљедњи наведени износ по законској стопи за период који су одредили домаћи судови (128 евра). Износ од 810 евра треба одузети јер је инвестиран у приватизацијски процес (види тачку 12). Према томе, господин Пејаковић треба да прими 10.739 евра укупно плус порези који могу бити одређени на тај износ.

33. У погледу господина Кусића досуђени износ састоји се од главног дуга (износ од 189.748 евра), затезних камата на тај износ по стопи и за временски период који су одредили домаћи судови (246.745 евра) и трошкови поступка (3.323 евра). Што се тиче износа који треба одузети, Суд напомиње да је апликант претворио дио своје уштеђевине (укупно 21.213 евра) у приватизацијске ваучере, које је затим продао по непознатој цијени на секундарном тржишту (видјети тачку 11. у тексту). Имајући у виду тадашњу стопу за продају ваучера (видјети одлуке Дома за људска права бр. ЦХ/98/420, ЦХ/00/5893, ЦХ/02/9315 и ЦХ/02/9852 од 4. септембра 2003. године, параграф 159), претпоставља се да је апликант примио 60% од номиналне вриједности својих приватизацијских ваучера. Сходно томе, износ од 12.728 евра треба одузети (видјети *Јеличић*, параграф 54).

34. Што се тиче госпође Пејић, досуђени износ састоји се од основног износа дуга (123.798 евра), затезних камата на тај износ по стопи и за временски период који су одредили домаћи судови (130.753 евра), трошкова поступка (2.229 евра) и затезних камата на тај износ по законској стопи за период одређеној од домаћих судова (2.229 евра). Чини се да апликантица није

претварала ниједан дио своје уштеђевине у приватизацијске ваучере. Према томе, госпођа Пејић треба да прими 259.009 евра укупно плус износ на име пореза који могу бити одређени на овај износ.

35. У вези са нематеријалном штетом, Суд прихвата чињеницу да су апликанти претрпјели потешкоће, бриге и фрустрације због пропуштања државе да изврши пресуде које су донесене у њихову корист. Базирајући своју оцјену на правичној основи, како то тражи члан 41. Конвенције, Суд досуђује по 4.000 евра сваком од апликаната по овој ставци, плус сви порези који могу бити одређени на овај износ.

Б. Трошкови и издаци

36. Госпођа Пејић је такође тражила износ еквивалентан износу од 2.550 евра на име судских трошкова и издатака.

37. Влада се није сложила са износом који је апликантица тражила.

38. Суд напомиње да је гђа Пејић имала правну помоћ према правилима Суда која се односе на правну помоћ у износу од 850 евра. Она није доставила доказе, као што су рачуни и износи по ставкама за додатне трошкове који су настали. Стога Суд одбија њен захтјев.

Ц. Затезне камате

39. Суд сматра прикладним да се затезне камате рачунају на основу најниже кредитне стопе код Европске централне банке на коју се додаје 3% (три посто).

ИЗ НАВЕДЕНИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Одлучује* да споји апликације;
2. *Проглашава* апликације допустивим;
3. *Пресуђује* да постоји кршење члана 6. Конвенције;
4. *Пресуђује* да постоји кршење члана 1. Протокола бр. 1 уз Конвенцију;
5. *Пресуђује*

(а) да тужена држава треба да исплати господину Пејаковићу, у року од три мјесеца од дана када је ова пресуда постала коначна, у складу са

чланом 44. ставом 2. Конвенције, слjedeће износе претворене у конвертибилне марке по стопи која се примјењује на дан исплате:

- (i) 10.739 евра (десетхиљадаседмстотина тридесетдевет евра) на име материјалне штете;
- (ii) 4.000 евра (четирихиљаде евра) на име нематеријалне штете;
- и
- (iii) све порезе који могу бити обрачунати на наведене износе;

(б) да тужена држава треба господину Кусићу да исплати, у року од три мјесеца од дана када је ова пресуда постала коначна, у складу са чланом 44. ставом 2. Конвенције, слjedeће износе претворене у конвертибилне марке по стопи која се примјењује на дан исплате:

- (i) 427.088 евра (четиристотинедвадесетседамхиљадаиосамдесетосам евра) на име материјалне штете;
- (ii) 4.000 евра (четирихиљаде евра) на име нематеријалне штете; и
- (iii) све порезе који могу бити обрачунати на наведене износе;

(ц) да тужена држава треба госпођи Пејић да исплати, у року од три мјесеца од дана када је ова пресуда постала коначна, у складу са чланом 44. ставом 2. Конвенције, слjedeће износе претворене у конвертибилне марке по стопи која се примјењује на дан исплате:

- (i) 259.009 евра (двистотинепедесетдеветхиљадаи девет евра) на име материјалне штете;
- (ii) 4.000 евра (четирихиљаде евра) на име нематеријалне штете;
- и
- (iii) све порезе који могу бити обрачунати на наведене износе;

(д) да ће се након истека периода од три мјесеца, све до исплате, плаћати камата по виђењу на наведене износе по стопи једнакој најмањој кредитној стопи Европске централне банке за период неизмирења, увећана за 3%;

6. *Одбија* преостали дио захтјева апликаната за правичну надокнаду.

Састављено на енглеском језику и објављено у писаној форми 18. децембра 2007. године, у складу са правилом 77. ставом 2. и 3. Правила Суда.

T.L. EARLY
регистар

Nicolas BRATZA
предсједник